

Azərbaycan Respublikası adından

Azərbaycan Respublikası Ali Məhkəməsinin

İnzibati-İqtisadi Kollegiyası

H.A oğlu

Azərbaycan Respublikası Əmək və Əhalinin Sosial Müdafiəsi

Nazirliyi yanında Dövlət Sosial Müdafiə Fondunun

Sumqayıt şəhər şöbəsinə

qarşı iş üzrə

Q Ə R A R

Açar sözlər: əlilliyə görə (II qrup) əmək pensiyası, pensiya kapitalı, qazanılmış hüquq.

(iş № 2-1(102)-3059/2019)

Bakı şəhəri

12 noyabr 2019-cu il

GİRİŞ HISSƏ:

Azərbaycan Respublikası Ali Məhkəməsinin İnzibati-İqtisadi Kollegiyası
Hakimlər: Məmmədov Xəqani Səyyad oğlu (sədrlik edən və məruzəçi hakim),
Nəbizadə Rahib Sahib oğlu,
Hüseynov Azər Soltanhəmid oğlundan ibarət tərkibdə,
Hüseynova Ülkər Hamlet qızının katibliyi,
iddiaçının hüquq varisinin vəkili Həsənov Etibar Eldar oğlunun,
cavabdehin vəkili Cəlalzadə Mehdi Qurbanəli oğlunun iştirakı ilə

İddiaçı H.A oğlunun (hüquq varisi H.H qızı) cavabdeh Azərbaycan Respublikası Əmək və Əhalinin Sosial Müdafiəsi Nazirliyi yanında Dövlət Sosial Müdafiə Fondunun Sumqayıt şəhər şöbəsinə qarşı əlilliyə görə əmək pensiyasının təyin edilməsi tələbinə dair Sumqayıt Apellyasiya Məhkəməsinin İnzibati-İqtisadi Kollegiyasının 2-1(105)-124/2019 sayılı iş üzrə 18 iyun 2019-cu il tarixli qərarından cavabdeh tərəfindən verilmiş kassasiya şikayətinə əsasən iş Ali Məhkəmənin binasında 12 noyabr 2019-cu il tarixdə açıq məhkəmə iclasında baxaraq aşağıdakı qərarı qəbul etdi.

TƏSVİRİ HISSƏ

H.A oğluna 15 noyabr 2016-cı il tarixdə növbəti müayinə tarixi 15 noyabr 2021-ci il müəyyən edilməklə ikinci dərəcəli əlillik təyin edilmişdir.

Azərbaycan Respublikasının Əmək və Əhalinin Sosial Müdafiəsi Nazirliyi yanında Dövlət Sosial Müdafiə Fondunun Sumqayıt şəhər şöbəsinin 62/6647 sayılı, 14 avqust 2018-ci il tarixli məktubu ilə H.A oğluna əlilliyə görə əmək pensiyasının təyin edilməsindən imtina edilmişdir.

Cavabdeh inzibati orqan imtinasını onunla əsaslandırılmışdır ki, "Əmək pensiyaları haqqında" Qanunun 01.07.2017-ci il tarixdən qüvvədə olan 12.1-ci maddəsinə əsasən əlilliyə görə əmək pensiyası I qrup əlillərə ümumilikdə sığorta stajı 5 ildən az olmamaq şərtilə, əmək qabiliyyətli yaş dövrünün hər tam ili üçün 4 ay sığorta stajı olduqda təyin edilir. II və III qrup əlillərə əlilliyə görə əmək pensiyası fərdi hesabın sığorta hissəsində qeydə alınmış pensiya kapitalı əmək pensiyasının minimum məbləğindən az olmayan pensiya təminatına imkan verməsi şərtilə, bu maddədə göstərilən sığorta stajı olduqda təyin edilir. İddiaçının təqdim etdiyi şəxsiyyət vəsiqəsinin surətindən görünür ki, 08.02.1960-cı ildə doğulmuşdur, əlilliyə görə əmək pensiyası təyin edilməsi üçün tələb olunan 14998.83 pensiya sığorta kapitalına qarşı, fərdi hesabının sığorta hissəsində 5839.50 manat pensiya kapitalının olması səbəbindən, ona əlilliyə görə əmək pensiyasının təyin edilməsi qanuna ziddir.

İddiaçı cavabdehin imtinasını qanunsuz hesab edərək məhkəməyə müraciət etməklə əmək kitabçasında qeyd edilmiş əmək stajlarından əlavə 25.05.1993-cü il tarixdən 18 iyun 1997-ci il tarixə kimi işlədiyi müddətin də sosial sığorta stajına daxil olunaraq, 56 yaşdan, yəni hüququnun yarandığı 15.11.2016-cı il tarixdən etibarən əlilliyə görə əmək pensiyasının təyin edilməsi və keçmiş müddət üçün alınmamış əmək pensiyası məbləğinin hesablanmaqla birdəfəlik ödənilməsi öhdəliyinin cavabdehin üzərinə qoyulmasını xahiş etmişdir.

Sumqayıt İnzibati-İqtisadi Məhkəməsinin 20 noyabr 2018-ci il tarixli, 2-1(085)-2748/2018 sayılı qərarı (hakim - Z.R.Pirverdiyev) ilə iddia təmin edilərək H.A oğlunun İT 0690979 sayılı 11.02.1981 -ci il tarixli əmək kitabçasında qeyd edilmiş əmək stajlarından əlavə 25.05.1993-cü il tarixdən 18 iyun 1997-ci il tarixə kimi işlədiyi müddətin də sosial sığorta stajına daxil olunaraq, ona 56 yaşdan, yəni hüququnun yarandığı 15.11.2016-cı il tarixdən etibarən əlilliyə görə əmək pensiyasının təyin edilməsi və keçmiş müddət üçün alınmamış əmək pensiyası məbləğinin hesablanmaqla birdəfəlik ödənilməsi öhdəliyinin Azərbaycan Respublikası Əmək və Əhalinin

Sosial Müdafiəsi Nazirliyi yanında Dövlət Sosial Müdafiə Fondunun Sumqayıt şəhər şöbəsinin üzərinə qoyulması qərara alınmışdır.

Cavabdeh apellyasiya şikayəti verərək həmin qərarın ləğv edilməsini xahiş etmişdir.

Apellyasiya məhkəməsindəki icraatın gedişi zamanı iddiaçı H.A oğlunun vəfatı ilə əlaqədar onun arvadı H.H qızı hüquq varisi kimi işə cəlb olunmuşdur.

Sumqayıt Apellyasiya Məhkəməsinin İnzibati-İqtisadi Kollegiyasının 2-1(105)-124/2019 sayılı, 18 iyun 2019-cu il tarixli qərarı ilə (sədrlik edən və məruzəçi hakim – N.M.Nəsimov, hakimlər – H.Ç.Babayev və Z.İ.Məmmədov) cavabdehin apellyasiya şikayəti təmin edilməyərək Sumqayıt İnzibati-İqtisadi Məhkəməsinin 20 noyabr 2018-ci tarixli qərarı dəyişdirilmədən saxlanılmış, iddiaçının vəfat etdiyi 11 dekabr 2018-ci il tarixə qədər ona ödənilməli olan əmək pensiyası məbləğinin hesablanmaqla onun hüquq varisi H.H qızına birdəfəlik ödənilməsi öhdəliyi cavabdehin üzərinə qoyulmuşdur.

Cavabdeh kassasiya şikayəti verərək Sumqayıt Apellyasiya Məhkəməsinin İnzibati-İqtisadi Kollegiyasının 18 iyun 2019-cu il tarixli qərarını ləğv edib iddianın rədd edilməsini xahiş etmişdir.

Kassasiya şikayətinin dəlilləri

Apellyasiya məhkəməsinin qərarı maddi və prosessual hüquq normalarının pozuntusu ilə çıxarılmışdır. Belə ki, “Əmək pensiyaları haqqında” Qanunun 01.07.2017-ci il tarixdən qüvvədə olan 12.1-ci maddəsinə müvafiq olaraq, əlilliyə görə əmək pensiyası I qrup əlillərə ümumilikdə sığorta stajı 5 ildən az olmamaq şərtilə, əmək qabiliyyəti yaş dövrünün hər tam ili üçün 4 ay sığorta stajı olduqda təyin edilir. II və III qrup əlillərə əlilliyə görə əmək pensiyası fərdi hesabın sığorta hissəsində qeydə alınmış pensiya kapitalı əmək pensiyasının minimum məbləğindən az olmayan pensiya təminatına imkan verməsi şərtilə, bu maddədə göstərilən sığorta stajı olduqda təyin edilir. İddiaçı 08.02.1960-cı il təvəllüdü olub, əlilliyə görə əmək pensiyası təyin edilməsi üçün tələb olunan 14998,83 pensiya sığorta kapitalına qarşı, fərdi hesabının sığorta hissəsində 5839,50 manat pensiya kapitalının olması səbəbindən ona əlilliyə görə əmək pensiyasının təyin edilməsi qanuna əsasən mümkün deyildir. Məhkəmələr yuxarıda qeyd olunan halları araşdırmamış, “Əmək pensiyaları haqqında” və “Sosial sığorta haqqında” Azərbaycan Respublikası Qanunlarının tələblərini nəzərə almamışdır.

Tərəflərin izahatları

Məhkəmə iclasında cavabdehin vəkili kassasiya şikayətinin məzmununa uyğun izahat verərək şikayətin təmin olunmasını xahiş etdi.

İddiaçının hüquq varisinin vəkili kassasiya şikayətinin təmin olunmadan, qanuni və əsaslı olduğu üçün apellyasiya məhkəməsinin qərarının dəyişdirilmədən saxlanılmasını xahiş etdi.

ƏSASLANDIRICI HİSSƏ

Azərbaycan Respublikası İnzibati Prosessual Məcəlləsinin 91-ci maddəsinə əsasən Ali Məhkəmə mübahisə ilə bağlı işə şikayət həddində baxır və yalnız apellyasiya instansiyası məhkəməsi tərəfindən maddi və prosessual hüquq normalarının düzgün tətbiq edilməsini yoxlayır.

Kassasiya şikayəti qanunla müəyyən olunmuş tələblərə riayət olunmaqla verilmişdir, şikayətin mümkün sayılmaması üçün əsaslar yoxdur. Aşağıda göstərilənlərə əsasən isə kassasiya şikayəti təmin edilmədən, apellyasiya instansiyası məhkəməsinin qərarı dəyişdirilmədən saxlanılmalıdır.

Belə ki, iddiaçıya ikinci qrup əlillik 15 noyabr 2016-cı il tarixdə təyin edildiyi üçün onun əlil kimi əmək pensiyası hüququ əldə edib-etmədiyi məsələsinə də həmin vaxt qüvvədə olan qanunvericiliyə əsasən qiymət verilməlidir.

01 iyul 2017-ci il tarixədək qüvvədə olmuş «Əmək pensiyaları haqqında» Azərbaycan Respublikası Qanununun 12.1-ci maddəsinin redaksiyasına görə əlilliyə görə əmək pensiyası əlil və ya sağlamlıq imkanları məhdud sığortaolunana ümumilikdə sığorta stajı 5 ildən az olmamaq şərtilə əmək qabiliyyətli yaş dövrünün hər tam ili üçün 4 ay sığorta stajı olduqda təyin edilir.

Qüvvədən düşmüş «Vətəndaşların pensiya təminatı haqqında» Qanunun 67-ci maddəsinin «v» bəndinə görə hərbi (alternativ) xidmət və Müdafiə Nazirliyində qeydiyyatdan keçmiş özünümüdafiə dəstələrində və birləşmələrində olmaq, milli təhlükəsizlik, daxili işlər, Dövlət sərhədini mühafizə və Prezidenti mühafizə orqanlarında xidmət müddəti iş stajına daxil edilir.

Həmin Qanunun 67-ci maddəsinin «ğ» bəndinə əsasən ali, orta ixtisas; texniki peşə məktəblərini bitirmiş şəxslərin təhsil müddəti, həbslə kadr hazırlayan kurslarda, ixtisasartırma və yenidən ixtisaskeçmə kurslarında, aspiranturada, doktoranturada və klinik ordinatorada təhsil müddəti iş stajına daxil edilməlidir.

Həmin Qanunun 69-cu maddəsində isə təsbit edilmişdir ki, iş stajı müəyyən edilmiş qaydada idarə, müəssisə və təşkilatın verdiyi sənədə əsasən təsdiq edilir. İş stajını sübut edən əsas sənəd əmək kitabçasıdır.

«Əmək pensiyaları haqqında» Azərbaycan Respublikasının Qanununa əsasən əmək pensiyalarının təyin edilməsi, sosial sığorta stajının müəyyən olunması, əmək pensiyası sənədlərinin rəsmiləşdirilməsi, baxılması və saxlanması Qaydaların"nın 3.2 və 3.2.1-ci bəndlərinə əsasən 2006-cı il yanvarın 1-dək sığortaolunanların qazanılmış əmək pensiyası hüquqlarının nəzərə alınması üçün iş stajı aşağıdakı sənədlər üzrə PAS-a daxil edilmiş məlumatlara əsasən müəyyən edilir: əmək kitabçası;..

01 iyul 2017-ci il tarixədək qüvvədə olmuş «Əmək pensiyaları haqqında» Azərbaycan Respublikası Qanununun 12.1-ci maddəsinə əsasən iddiaçıya əlilliyə görə pensiya təyin edə bilmək üçün onun 13 il 6 ay stajının mövcudluğu tələb olunur. Apellyasiya məhkəməsi iddiaçının hərbi xidmətdə olduğu dövrü, təhsil aldığı müddəti və əmək kitabçasında göstərilən məlumatları nəzərə almaqla onun tələb olunan sosial sığorta stajını topladığını müəyyən etmişdir. Kollegiya apellyasiya məhkəməsinin gəldiyi bu nəticəni əsaslı hesab edir. Belə ki, həmin nəticə mötəbərliyi mübahisələndirilməyən işdəki hüquq müəyyənedici sənədlərə əsaslanır və yuxarıda sadalanmış müddələrin tələblərində irəli gəlir.

Nəzərə almaq lazımdır ki, cavabdeh əmək kitabçasında göstərilən məlumatların mötəbərliyini mübahisələndirməmiş, kassasiya şikayətində yalnız «Əmək pensiyaları haqqında» Qanunun 01.07.2017-ci il tarixdən qüvvədə olan 12.1-ci maddəsinə istinadla fərdi hesabın sığorta hissəsində qeydə alınmış pensiya kapitalının əmək pensiyasının minimum məbləğindən az olmayan pensiya təminatına imkan vermədiyini bildirməklə iddiaçıya əmək pensiyasının təyin olunmasının mümkün olmadığını göstərmişdir. Kollegiya aşağıda göstərilənlərə əsasən həmin dəlili əsassız hesab edir.

Yuxarıda da qeyd olunduğu kimi iddiaçıya əlillik 15 noyabr 2016-cı il tarixdə təyin olunmuşdur. Bu isə o mənaya gəlir ki, onun əlil kimi pensiya hüququnun yaranıb-yaranmadığı məsələsinə həmin vaxt qüvvədə olan qanunvericiliyə görə qiymət verilməlidir. Həmin vaxt qüvvədə olan qanunvericilik («Əmək pensiyaları haqqında» Qanunun 01.07.2017-ci il tarixdə qüvvədə olan 12.1-ci maddəsinin redaksiyası) isə II qrup əlillərə pensiya təyin edilə bilməsi üçün fərdi hesabın sığorta hissəsində qeydə alınmış pensiya kapitalının əmək pensiyasının minimum məbləğindən az olmayan pensiya təminatına imkan verməsinə dair şərt tələb etmirdi. Belə bir tələb qanuna 01.07.2017-ci il tarixdən sonra daxil edilmişdir. Müvafiq olaraq həmin tələb 01 iyul 2017-ci ildən sonra yaranmış münasibətlərə, yəni həmin tarixdən sonra II və III qrup əlillik almış şəxslərə münasibətdə tətbiq edilə bilər. İddiaçı isə əlilliyi 15 noyabr 2016-cı il tarixdə almış və həmin tarixdə də tələb olunan sosial sığorta stajına malik olmuşdur. Beləliklə, qanun dəyişənədək iddiaçı qazanılmış hüquq əldə etmişdir.

Qazanılmış hüquqlara münasibətdə nəzərə almaq lazımdır ki, əvvəlki qanunvericiliklə qazanılmış hüquq sonradan həyata keçirilmiş qanunvericilik tənzipləmələri ilə ortadan qaldırıla

və ya əvəzsiz məhdudlaşdırıla bilməz. Bu, qanunvericinin sosial təminat sahəsindəki tənzimləmə müstəqilliyinin mütləq olmayıb, “qanuni gözlənti” və “hüquqi müəyyənlik” prinsipləri ilə məhdudlaşdığından irəli gəlir. Qeyd edilən prinsiplərin mənasına görə qəbul edilmiş yeni tənzimləmələr əvvəllər yaranmış hüquq münasibətlərinin davamlılığına və sabitliyinə xələl gətirməmək üçün yalnız gələcəkdə, yəni qüvvəyə mindikdən sonra yaranmış hüquq münasibətlərinə tətbiq oluna bilər və yeni müddəalar qüvvəyə mindiyi vaxtdan əvvəl şəxslərin artıq əldə edilmiş hüquqlarını əvəzsiz ləğv edə bilməz.

Kollegiya hesab edir ki, apelyasiya məhkəməsi iddiaçının vəfat etdiyi 11 dekabr 2018-ci il tarixə qədər ona ödənilməli olan əmək pensiyası məbləğinin hesablanmaqla onun hüquq varisi H.H qızına birdəfəlik ödənilməsi öhdəliyini cavabdehin üzərinə qoymaqla da haqlı olmuşdur. Belə ki, iddiaçıya ödənilməli olan pensiya artıq onun mülkiyyətinə çevrilmişdir və müvafiq olaraq vərəsinin həmin vəsaiti almaq hüququ yaranmışdır.

Göstərilənlərə əsasən kollegiya hesab edir ki, mübahisənin müəyyən edilmiş hallarına hüquq normaları apellyasiya məhkəməsi tərəfindən düzgün tətbiq edilmişdir. Kassasiya şikayətinin dəlilləri əsassız olduğundan təmin edilməməli, apellyasiya məhkəməsinin qərarı isə dəyişdirilmədən saxlanılmalıdır.

NƏTİCƏVİ HİSSƏ

Yuxarıda göstərilənlərə əsasən və Azərbaycan Respublikası İnzibati Prosesual Məcəlləsinin 96-cı maddəsini rəhbər tutaraq məhkəmə kollegiyası

Qərara aldı:

Cavabdehin kassasiya şikayəti təmin edilməsin.

Sumqayıt Apellyasiya Məhkəməsinin İnzibati-İqtisadi Kollegiyasının 2-1(105)-124/2019 sayılı iş üzrə 18 iyun 2019-cu il tarixli qərarı dəyişdirilmədən saxlanılsın.